

۲۰۲۵۱۹۰
۵۷,۱۲,۲۷

عمر الشریف (فرزند امام سجاد علیہ السلام) و خاندان او

محمد مهدی فقیہ بحر العلوم

سرشناسه

: فقیه بحر العلوم، محمد مهدی، ۱۳۵۱-

عنوان و نام پدیدآور

: عمر اشرف فرزند امام سجاد (علیه السلام) و خاندان او/ محمد مهدی فقیه بحر العلوم؛ [به سفارش] پژوهشکده حج و زیارت، گروه تاریخ و سیره

مشخصات نشر

: تهران: نشر مشعر، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری

: ۱۰۴ ص

شابک

: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۷۸۹-۴

وضعیت فهرست

: فیبا

یادداشت

: کتابنامه: ص. ۹۱.

موضوع

: عمر اشرف بن سجاد، ۷۴-۱۴۴ق.

موضوع

: امام زادگان -- عراق -- سرگذشتنامه

موضوع

: Imam's sons -- Iraq -- Biography*

موضوع

: زیارتگاه های اسلامی -- عراق -- ناصریه

موضوع

: Islamic shrines -- Iraq -- Nasiriyah

شناسه افزوده

: حجه نمایان: ولی فقیه در امور حج و زیارت. مرکز تحقیقات حج. گروه تاریخ و سیره

رده بندی کنگره

: ۷۱۱۹۷ ف ۵۱/۵/۶ BP

رده بندی دیویی

: ۹۷/۹۸۴

شماره کتابشناسی ملی

: ۵۵۸۹۱۱۸

عمر اشرف (فرزند امام سجاد علیه السلام) و خاندان او

تألیف:	محمد مهدی فقیه بحر العلوم
تدوین:	پژوهشکده حج و زیارت
ناشر:	مؤسسه فرهنگی سری مشعر
نوبت چاپ:	اول - بهمن ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
بها:	۸۲,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-964-540-789-4

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۷۸۹-۴

پایگاه اطلاع رسانی پژوهشکده حج و زیارت:

<http://hzrc.ac.ir>

فهرست

۹	 دیباچه
۱۱	 مقدمه

فصل اول: زندگی‌نامه

۱۳	 ۱. نسب شریف
۱۴	 ۲. عمر اشرف، متولی فدک و صدقات امیرالمؤمنین علیه السلام
۱۵	 ۳. از منظر علمای رجال
۱۸	 ۴. مادر نجیب
۲۰	 ۵. سخاوت عمر اشرف
۲۰	 ۶. تاریخ وفات و محل دفن
۲۲	 ۷. آرامگاه منسوب به عمر اشرف
۲۳	 ۸. زن و فرزندان
۲۴	 الف) علی اصغر بن عمر اشرف
۲۷	 ب) محمد بن عمر اشرف
۲۹	 ج) موسی بن عمر اشرف
۲۹	 د) خدیجه، بنت عمر اشرف
۳۰	 ۹. روایات و گزارش‌های عمر اشرف

- الف) اطعام عزاداران از سوی امام سجاد علیه السلام ۳۱
- ب) اعتدال در محبت اهل بیت علیهم السلام ۳۱
- ج) محل دفن فاطمه زهرا علیها السلام ۳۲
- د) خشنودی امام سجاد علیه السلام از مختار ۳۲
- ه) پاکیزگی امام حسین علیه السلام هنگام تولد ۳۲
- و) لعنت رسول خدا ﷺ بر قاتلان امام حسین علیه السلام ۳۳
- ز) غسل نماز جمعه ۳۳
- ح) خطبه امام حسن علیه السلام پس از شهادت امام علی علیه السلام ۳۴
- ط) مال پول توسط مختار برای امام سجاد علیه السلام ۳۴
- ی) اعتراض ابوبکر بر بیعت امام علی علیه السلام با پیامبر ﷺ در مسئله خلافت ۳۵

سلسله دهم: ثواب و انقلابیون از خاندان عمر اشرف

۱. جعفر بن علی بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۳۷
۲. حسن بن علی بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۳۸
۳. محمد بن جعفر بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۳۸
۴. جعفر بن محمد بن جعفر بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۳۸
۵. احمد بن محمد بن جعفر بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۳۹
۶. محمد بن احمد بن محمد بن جعفر بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۳۹
۷. ابوالحسین احمد بن محمد بن احمد ابی حسین بن عمر اشرف ۴۰
۸. قاسم بن علی بن عمر اشرف ۴۰
۹. محمد بن قاسم بن علی بن عمر اشرف ۴۰
۱۰. ابوالقاسم علی بن احمد شجری بن علی بن محمد بن عمر شجری بن علی بن عمر اشرف ۴۲
۱۱. عیدالله بن محمد بن عمر اشرف ۴۳
- الف) شهادت عیدالله ۴۴
- ب) مدفن عیدالله (مشهد النذور) ۴۶
- یک- وجه تسمیه مشهد النذور ۴۹

دو- بازسازی های مشهد النذور ۴۹

فصل سوم: راویان و اصحاب ائمه علیهم السلام از خاندان عمر اشرف

۱. ابوعلی احمد بن علی بن احمد بن علی بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۵۱
۲. جعفر بن عمر بن حسین بن علی بن عمر اشرف ۵۲
۳. حسن بن علی بن حسن بن علی بن عمر اشرف (اطروش) ۵۲
۴. (الف) نگاهی به زندگانی اطروش ۵۴
۵. (ب) اقوال مورخان درباره اطروش ۵۷
۶. (ج) حسن، جعفری سید رضی و سید مرتضی ۶۰
۷. (د) روایت حسن بن علی (اطروش) ۶۳
۸. یک- سبب دادر امام صادق علیه السلام از به دار آویخته شدن زید ۶۳
۹. دو- توصیف مرگ ۶۳
۱۰. سه- توصیف امام باقر علیه السلام از امام علی علیه السلام ۶۵
۱۱. ۴. حسن بن علی بن عمر اشرف ۶۵
۱۲. ۵. حسین بن علی بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۶۶
۱۳. ۶. حسین بن علی بن حسین بن علی بن عمر اشرف ۶۷
۱۴. ۷. حسین بن علی بن عمر اشرف ۶۸
۱۵. ۸. علی بن حسن بن علی بن عمر اشرف ۶۹
۱۶. روایات نقل شده از علی بن حسن ۶۹
۱۷. (الف) احکام پوشش در نماز ۷۰
۱۸. (ب) علت نام گذاری امام باقر علیه السلام ۷۰
۱۹. (ج) بهترین و بدترین انسان ها ۷۱
۲۰. (د) مسخ شدگان ۷۱
۲۱. (ه) نحوه زیارت و سلام امام سجاد علیه السلام بر قبر رسول الله صلی الله علیه و آله ۷۲
۲۲. (و) طواف نساء ۷۳
۲۳. (ز) ورود فاطمه علیه السلام به بهشت ۷۴
۲۴. (ح) دعای هنگام دیدن هلال ماه ۷۶

- ط) دانستن قدر عافیت ۷۶
- ی) معنای «مولا» در حدیث غدیر ۷۷
۹. علی بن حسین بن علی بن عمر اشرف ۷۸
۱۰. علی بن عمر اشرف ۸۰
- روایات منقول از علی بن عمر اشرف ۸۱
- الف) مدت عمر امام زمان علیه السلام ۸۱
- ب) امامت امام کاظم علیه السلام ۸۲
۱۱. عمر بن علی بن عمر الاشرف ۸۲
- روایات منقول از عمر بن علی ۸۲
- حدیث تربیت ۸۲
۱۲. عمر بن محمد بن عمر اشرف ۸۳
۱۳. عیسی بن ع. الله بن علی بن عمر اشرف ۸۴
۱۴. محمد بن عمر اشرف ۸۴
۱۵. قاسم بن محمد بن عمر اشرف ۸۴
۱۶. خدیجه، بنت عمر اشرف ۸۵
- کتابنامه ۹۱

دیباجه

سعدت انسان شرای پویایی جوامع بشری، در سایه شناخت و کارآمد کردن سیره اولیای الهی است. پر آشکار است که سیره اولیای الهی، متقن ترین آموزه تربیتی و اساسی تبیین مؤلفه فرهنگ اسلامی است. شناخت واقعیت های زندگی انسان و بهره گیری از رفتار و گفتارشان، می تواند زمینه های تعالی و سعادت انسان را فراهم کند. از این رو پژوهش در آثار اولیای الهی، ضرورت انکارناپذیر مراتب پژوهشی است.

گروه تاریخ و سیره پژوهشکده حج و زیارت، در راستای ابفای رسالت خود برای ترویج فرهنگ اصیل اهل بیت (علیهم السلام)، شرح حال عده ای از مردان و زنان تأثیرگذار تاریخ تشیع را گردآوری کرده است که این اثر، عمر، فرزند امام زین العابدین (علیه السلام) اختصاص دارد. علت انتخاب این بزرگوار، وجود مقبره ای منسوب به ایشان در کشور عراق است که مورد توجه دوستان اهل بیت (علیهم السلام) قرار دارد. همچنین تولیت او بر فدک و نقل روایات متعدد و نیز جد مادری سید رضی بودن او، باعث شد تا نگاهی به زندگانی وی داشته باشیم.

کتاب حاضر، نخستین تکنگاری درباره شخصیت عمر اشرف، فرزند امام سجاده علیّه است که به قلم جناب آقای محمدمهدی فقیه بحر العلوم، به رشته تحریر در آمده است. در این اثر، سعی شده علاوه بر نگاه منصفانه به زندگانی عمر اشرف، محل وفات، دفن و مزارهای منسوب به فرزندان وی نیز بررسی شود.

در پایان، پژوهشکده حج و زیارت لازم می‌داند که از تلاش مؤلف محترم، ارزیابان و همه کسانی که در به ثمر رسیدن این اثر تلاش کرده‌اند، سپاس گزار باشند.

انه ولی التوفیق

پژوهشکده حج و زیارت

گروه تاریخ و سیره

مقدمه

عمر اشرف نرزند بزرگوار، امام سجاد علیه السلام، در میان خاندان اهل بیت علیهم السلام رقیب او در دوم هجری، از جاهت خاصی برخوردار بود. او علاوه بر زهد و تقوا، سیدی گران قدر و از اصحاب امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام به شمار می رفت، و نزد دیگر علویان، از موقعیت ممتازی برخوردار بود.

عمر اشرف از سوی دستگاه اموی، به عنوان تولی فدک معرفی شد. او جد سید رضی و مرتضی است و تعبیر زیبای این دو بزرگوار در متون تاریخی به ثبت رسیده است. عمر اشرف، نوادگان متعددی داشت که اکثر آنان، از فقهای بنام، راویان حدیث، اصحاب ائمه بزرگوار شیعه علیهم السلام و نیز انقلابیان و مبارزان آل محمد صلی الله علیه و آله به شمار می رفتند. این نوشتار در حدود معرفی او، مزار شریف و مراقد منسوب به نوادگان ایشان است.

در پایان، از پژوهشکده حج و زیارت، به ویژه از مدیر محترم گروه تاریخ و سیره، که این فرصت را در اختیار این جانب قرار داده اند، سپاس گزاری می کنم. امید است این اثر، مورد توجه صاحب نظران قرار گیرد.